

MIGRÁCIÓS SZEMLE

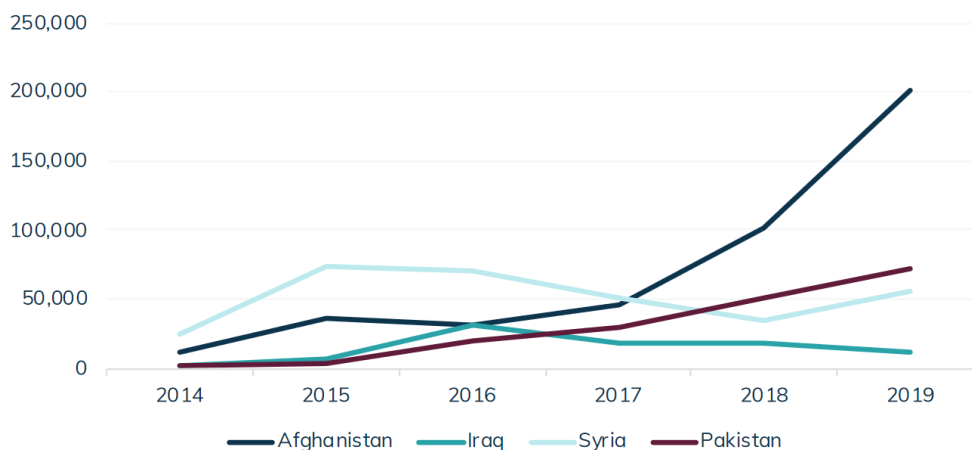
Afgán irreguláris migránsok Törökországban

Legújabb Migrációs Szemlénk a *Mixed Migration Centre* által készített, *Destination Unknown – Afghans on the move in Turkey* című tanulmány legfontosabb megállapításait foglalja össze. Az ENSZ adatai szerint 2019 végén 2,6 millió afgán állampolgár volt belső menekült, és további 2,7 millió a külföldön menedéket keresett regisztrált menekült száma. Az afgán menekültek túlnyomó része (88%-a) két szomszédos országban, Pakisztánban és Iránban található, valamint közel félmillióan élnek az Európai Unióban. Törökország évtizedek óta befogadó és tranzitország többszázezer afgán számára, akik a menekültek és menedékkérők második legnagyobb csoportját teszik ki az országban. 2018-ban és 2019-ben is az afgán állampolgárok alkották az újonnan irregulárisan érkezők legnagyobb csoportját (100 841, illetve 201 437 fő). A szemlézett tanulmány a Törökországba érkező afgánok migrációs tapasztalatainak jobb megértését célozta. Bemutatja az afgánok törökországi életkörülményeit, felvázolja az afgán migráció mögött meghúzódó mozgatórugókat, és megvizsgálja azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a rövid és hosszú távú szándékokat, például a Törökországban való maradásról vagy a továbbhaladásról szóló döntéseket.

Mixed Migration Centre: [Destination Unknown. Afghans on the move in Turkey](#). MMC Middle East Research Report, 2020.

Növekvő számú érkező

Bár az utóbbi években elsősorban szíriai menekültekről hallottunk Törökországgal összefüggésben, 2017 óta már nem a szíriaiak, hanem az afgánok teszik ki az irregulárisan érkezők legnagyobb részét.

A 2014 óta irregulárisan Törökországba érkező négy legnagyobb csoport az állampolgárságot adó ország alapján

Az irreguláris érkezések növekvő száma összefüggésbe hozható az EU migrációs politikájának externalizálásával (például egyezmények Törökországgal, Jordániával, Libanonnal), valamint az egyes EU-tagállamoknak a migráció korlátozását célzó intézkedéseivel. Ezek a folyamatok korlátozott lehetőséget hagynak az afgán migránsok számára, hogy biztonságosan és legálisan tovább utazhassanak Törökországból, minélfogva Törökország egyre gyakrabban válik célországgá. Jelenleg mintegy 170 ezer afgán él Törökországban nemzetközi védelem alatt (a nem regisztrált afgánok számát emellett további több százezer főre becsülik).

Az afgán irreguláris migránsok jogi státusza

Törökország az 1951-es genfi egyezményt földrajzi korlátozással írta alá. Az Afganisztánból érkezők ennek értelmében nem kaphatnak menekültstátuszt Törökországban, csupán ideiglenes védelemben részesülhetnek, ameddig egy harmadik ország nem fogadja be őket. Ez utóbbi a gyakorlatban évekbe is telhet.¹ Amennyiben a török hatóságok úgy ítélik meg, hogy jogosultak az ideiglenes védelemre, személyazonosító kártyát kapnak, amellyel jogosulttá válnak alapvető szolgáltatások igénybevételére, majd kijelölnek számukra egy úgynevezett szatellit várost² tartózkodási helyként, amelyet csak engedéllyel hagyhatnak el. A hivatalos dokumentumokkal nem rendelkezők azonban a letartóztatás és a kitoloncolás veszélyével néznek szembe, valamint nem férnek hozzá az alapvető szolgáltatásokhoz sem.

Az EU törökországi humanitárius programjai nem csak a szíriai menekülteket segítik. A Szükséghelyzeti Szociális Védőháló (ESSN) program 1,7 millió kedvezményezettjének 89,2%-át ugyan szíriai, 6,8%-át azonban iraki, 3,3%-át pedig afgán állampolgárok teszik ki. A Feltételes Kézpénzátutalás az Oktatásért (CCTE) programban az afgánok részesedése 4,6%.

Taszító (push) és húzó (pull) tényezők

A kutatás során 2019 novembere és 2020 januárja között 341 felmérést, 27 mélyinterjút, 9 fókuszcsoportos beszélgetést (összesen 69 résztvevővel) és 28 kulcsinformátor-interjút végeztek a Törökországban tartózkodó irreguláris migránsok körében, a szemlézett tanulmány ezekre az empirikus adatokra építi következtetéseit.

Az afgánok többsége az erőszak miatt (66,3%) és/vagy gazdasági okokból (63,6%) hagyta el Afganisztánt. A nők körében a migráció kiemelt oka volt továbbá a családon belüli erőszak, a szexuális zaklatás, valamint a kényszerházasságok. A Törökországba érkezés fő céljai között a családdegysítést (48,7%), gazdasági okokat (41,3%) és a jobb életfeltételeket (34,3%) emelték ki. A válaszadók 43,1%-a Törökországot nevezte meg a tervezett célországgként, amit európai országok (19,1%), Kanada (17,9%) és az Egyesült Államok (10,9%) követtek. A megkérdezettek többsége a következő egy évben tervez továbbindulni, elsősorban azonban Törökországon belül (51,4%), és

¹ A 2016 és 2019 közötti időszakban 8 421 kérelmet adtak be afgánok Törökországban, és ugyanebben az időszakban mindössze 2 073 afgán tudott áttelepedni egy harmadik országba (legtöbbjüket, 89%-ukat az Egyesült Államok fogadta be).

² A nagyvárosok, mint például Isztambul, Ankara vagy Izmir nem tartoznak a szatellit városok közé, így ezekben a városokban irreguláris migránsok nem élhetnek legálisan életvitelszerűen.

csak kisebb részben egy harmadik országba (17%). Meglepő módon a válaszadók fele azt válaszolta, hogy nem szerzett előzetesen információt Törökországról, az útvonalról, a költségekről és kockázatokról. Túlnyomó részük (81,8%) azonban igénybe vette csempészek szolgáltatásait útja során.

Kihívások Törökországban

Törökországba érkezve az afgán válaszadók különféle kihívásokról számoltak be az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz és az általános életfeltételekhez (szállás) való hozzáférés kapcsán. A korlátozott mozgásszabadság, a kitoloncolás kockázata, a formális foglalkoztatáshoz való limitált hozzáférés, a nyelvi akadályok, valamint a törvényes jogok és kötelezettségek ismeretének hiánya voltak a leggyakrabban említett problémák. A többség arról számolt be, hogy nem kapott megfelelő segítséget állami intézményektől és nem kormányzati szervezetektől.

Az afgán válaszadók többsége (83,3%) irregulárisan, dokumentumok nélkül érkezett Törökországba. Több mint felük (55,1%) folyamodott nemzetközi védelemért. Kiugróan magas arányban (71,4%) nincsenek tisztában azzal, milyen jogokkal rendelkeznek menedékkérőként vagy migránsként. Széleskörű aggodalom, hogy a fiatal, egyedülálló férfiakat kitoloncolják, mivel „gazdasági migránsként” tekintenek rájuk, nem pedig olyan emberekként, akiknek nemzetközi védelemre van szükségük.

Összegzés

A *Mixed Migration Centre* empirikus adatokon alapuló kutatásának eredményei azt mutatják, hogy ha az afgán menekültek és migránsok állandó tartózkodási helyhez és legális munkavállalási lehetőséghez jutnak, akkor csökken az ösztönzésük a továbbvándorlásra. Ha azonban ezek az előfeltételek nem állnak fenn, és nincs hosszú távú megoldás a láthatáron, akkor az afgán migránsok és menekültek végső úti célja ismeretlen marad.